MOWA

J. W. JMCI PANA

CZACKIEGO

PODCZASZEGO KORONNEGO

NA SEYMIE

ELEKCYI 1764to. 5. Septembris, POD SZOPĄ

ż okayi *Pactorum Conventorum* y innych przyczyn

MIANA

SMutne, okropne, y pełne niebeſpieczęſtw ieſt bezkrolewie, Stan ośierocony im ieſt przykrzeyſzy, tym ieſt pożądanſze wybranie Krola, a dałby Bog abyśmy obieraiąc Krola, prawdziwego Oyczyzny Oyca doznawali; do tego wſzyſtkie naſze teſkliwe zmierzaią pragnienia celu, niemniey gorliwe ſą y być powinne ucalenia Praw, Swobod y wolnośći naſzych żądania.

Wielkiey ieſt powagi Przywiley naſz obierania Pana, ktorym Sami Elektorowie Imperii z wyięćiem innych Stanów Rzeſzy Niemieckiey w obieraniu Ceſarza ſą zaſzczyceni, że wolno Panow obierać możemy, y być obranemi, że obrani Panowie nie inaczey tylko z opiſanych ſobie przez nas Praw nami rządzić mogą.

Politycy przyganiaią naſzym bezkrolewiom z przyczyny doſwiadczonych zamieſzania po Smierći STEFANA, WŁADYSŁAWA IV. AUGUSTA II. Krolow, ale też tego zaprzec nie mogą, doznane nas uczą dowody, że to ieſt nayſpoſobnieyſzy do dzwignienia ſwobod, wolnośći, y Praw nachylonych czas, boiazń y nadzieia mniey maią mocy do uduſzenia nayſzacownieyſzey Narodu Naſzego Ozdoby wolnośći mowienia; że odkładane Exorbitancye pozno bywały, albo wcale niebyły uſpokoione.

Dwa ſą na Seymach *Electionis* oprocz obrania Krola naywſzczegulnieyſze widoki, uſpokoienie Exorbitanciy, aby

 niebyły

niebyły nasladowane y pomnożone, iako Dom do ruiny nachylaiący się, gdy nie iest zupełnie oprawiony, w krotce upada, iako okręt burzą z kołatany łatwiey iest od Morskich pochłoniony głębokości, y ułożenie Pactorum Conventorum do ktorych teraz mam honor przymowic się, upraszaiąc o Cierpliwość w słuchaniu, a ieszcze bardziey o czas aż te dzieło Wiekow ściśle Nas z przyszłym Panem łączące, Jego żarliwość o całość Wiary Prawowierney Swobod wolności Naszych Praw, naszą wzaiemnie Mu wierność upewniaiące będzie udoskonalone.

Czas to iest pożądany, czas zbawienia Oyczyzny naydłuższy nie może być uprzykrzony, gdy się spędza na ubespieczeniu swobod, wolności, y Praw, nad tym każdego z nas zasadza się szczęśliwość, ktòra od publiczney zawisła, ktoż się nie ofiaruie na dłuższe lekarstwa dla trwalszey zdrowia czerstwości, ktoryż tonący że daleko do brzegu płynąć uronąć pragnie, ktoż domu zapalonego dla pracy w ratunku nie gaśi, a zacoż Oyczyzny dla dni kilku opuszczamy czas uzdrowienia.

Pacta Conventa nie tylko są ustawą spodziewanego w krotce Panowania, dałby Bòg naydłuższe, inne Prawa na Seymach za zgodą Rzeczypospolitey być znoszone mogą. Stwierdzone przysięgą Krola odmienione być nie powinny, ale też przykładem n stępuiących rządow, coż za przyczynę Potomkowie naśi mieć mogą, trudnieysze przyszłym swym Panom, dawać obowiązki, gdy naybliższe oczom; lżeysze pokazywać się będą, bać się należy aby iaką gòrliwością Przodkòw naszych powoli od swych Krolow pomnożone były Wolności, powoli umnieyszone nie były naszą nieczułością.

Nie kładnieymy trudnych do wykonania Punktow, bo kto niepodobnych rzeczy żąda, przeczyć naucza, ale nie odstępuymy tych, ktore są dla bespieczeństwa publicznego, potrzebne. Nie może nam mieć za złe przyszły Pan w rowności urodzony y wychowany, zna szacunek wolności, wie że w strzeżeniu iey ostrożna być powinna pilność, stała w utrzymaniu gorliwość, y gdy to było zrządzenie Boskie kogo innego na Tron ten przeznaczyło, dawałby nam był przykład chwalebney swey w tey mierze żarliwości, chwalić będzie te pożyteczne Oyczyznie usługę, oziębłość ku Oyczyznie nie może Krolowi w dzięcznych obiecywać.

Dowòd iest zupełney naszey ufności w Wspaniałeycnoćie Krola przyszłego, gdy przez wolne onego na Tron obranie, Prawa, Swobody, Wolności nasze y rowność na zą chętnie Mu oddaiemy, ale dla upewnienia ich, wdzięczność Oyczyznie obowiązki Sumnienia naszego, uszczęśliwienie nasze sława narodu, przykład Przodkòw naszych obowiązuie, abyśmy od nich wzięte ieżeli niepomnożone przynamniey nieumnieyszone zostawili. Rzesza

Rzeſza Niemiecka uſa obieraiąc Ceſarza, a przecież Mu opiſuią Pakta, naſi Przodkowie ufali tym ktorych obierali Panom, a przecież kładli potrzebne obowiązki, ufamy przyſzłemu Panu, ale przecież o Oyczyznie naſzey zapomnieć nie możemy aniśmy powinni

Przeczytane tu były pod Szopą Pakta, na prozby Woiewòdztw, tak delikatney y całość Oyczyzny zawieraiącey nie mogących w momencie roztrząſnąć okoliczności, pozwolone do uwagi na Prowincye, nie dla tego rozumiem, aby drugi raz przeczytane były, ale aby co zbytniego umnieyſzone, co niedoſtatecznego przyczynione zoſtało, czytane y pilnie rozważane były w Prowincyi naſzey Małopolſkiey w poprawieniu, umnieyſzeniu przy daniu na wſzyſtkie oprocz trzech zgoda powſzechna naſtąpiła, nowego punktu nie przydano oprocz co ieſt w dawnych prawach y paktach wyrazono, aby znalezione Skarby, kruſzce, ſzyby ſolne, na Gruntach Dziedzicznych Dziedzicom onych doſtali ſię.

Co ſię działo w innych Prowincyach nie ieſt mi wiadomo, ſłuſznie ſą wyznaczeni Delegaci, dla połączenia zdań Prowinciy, ale rozumiem że Nam wſzyſtkim będą do Uwagi podane, aby iako Nami Wſzyſtkiemi maiący rządzić, od Wſzyſtkich być obierany powinien, y Prawa Mu podane ktoremi ma rządzić, nie tylko Nam podane, ale Nas Wſzyſtkich zezwoleniem zgodnie ſtanowione być powinny y toby ſię z zwyczaiem dawnieyſzych Paktow zgadzało.

Ieżeli ſię z dawać będzie Przeſwietnym Stanom aby ICHmość wyznaczeni niereferuiąc ſię do nich z Poſłami przyſzłego Krola układali Pacta, y Ia choć nie chętnie od zgodney nieoddale ſię iednomyślności, ale Upraſzam aby IMC Delgaci przyſięgli, że bez względu na Łaſki, na intereſſa, ſwoie, Całości Wiary, ſwobod, Praw, y Wolności Naſzych dobra publicznego przeſtrzegać będą.

Znany Charakter Cnot doſwiadczonych uwalniać od przyſięgi nie może, żadne Wieki aż dotąd do obowiązania Serc, do ſzczerego poufania, do znieſienia nieufności, y niepewności, nie znalazły innego nad przyſięgę ſpoſobu. Ceſarze, Krolowie, Senatorowie, Sędziowie y wſzyſtkie Stany nie wſtydzą ſię przyſięgać, ſprawiedliwie przyſięgać ieſt to Boga Czcić, Przyſięgli ſą Senatorowie, a przecież zoſtaiąc Deputatami na Trybunały, Kommiſſarzami na Kommiſſie, przyſięgali, y teraz Konwokacyą oſtatnią w chodzący do Kommiſſiy Woyſkowey y Ekonomiczney Senatorowie nie ſą od przyſięgi ochronieni; przyſięgaią delegowani Senatorowie do Konſtytuciy, tylekrotnie ile ſą naznaczeni, a ieżeli potrzebna ta była Rzpltey Oſtrożność przy exekuciy ſwych ſpraw, iak po-

winna y należyta przy stanowieniu onych ktoremi przyszły Krol ma nami rządzić. Konstytucya 1699 pokazuie nam przykład y formę podobney przysięgi, delegowani niewymawiaią się, miłość Oyczyzny y bespieczeństwo swobod Naszych wymaga, a ktoż może sprzeczyć. Upraszam aby kiedy iuż do Stanow referować się nie będą Ichmć P.P. Delegaci rotą Konstytuciy 1699 opisaną, wpodobnym razie przysięgli, y inaczey pozwolić nie mogę.

Do przeczytanego Proiektu Seymikow Koronaciynych aby iuż następuiący Seym Koronaciy *in plena Libertate* bez Konfederaciy, *salva iure vetandi unico et specialissimo Cardinali*, na ktorym wszystkie swobody wolności Nasze *Consistunt*, był expedyowany. Mam honor z obowiązku Instrukciy Woiewodztwa mego Lubelskę dopomnieć się y doprasząć, dawne Prawa y Zwyczaie podobnych Seymow Koronaciynych sama słuszność niepowinna trudności uczynić.